

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAISEN JA SUOMEN ORTODOKSISEN KIRKON
VÄLISET NELJÄNNET
TEOLOGISET NEUVOTTELUT
1993

Tiedonanto

Suomen evankelis-luterilaisen ja Suomen ortodoksisen kirkon valtuuskuntien neljännet teologiset neuvottelut pidettiin syyskuun 20.-21. päivinä 1993 Evakkokeskuksessa Iisalmessa. Kokouksen isäntänä toimi Suomen ortodoksinen kirkko.

Suomen ortodoksisen kirkon valtuuskunnan puheenjohtajana oli Joensuun piispa Ambrosius ja jäsenenä yliassistentti Jarmo Hakkarainen, kirkkoherra Antti Iarikka, kirkkoherra Olavi Merras ja seurakuntalehtori Juhani Räsänen.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon valtuuskunnan johtajana oli Mikkelin piispa Voitto Huotari ja jäsenenä teologian tohtori Lorenz Grönvik, tuomiorovasti Matti Järveläinen, teologian tohtori Hannu T. Kamppuri ja dosentti Eeva Martikainen.

Kokouksen sihteeristöön kuuluivat teologian tohtori Lorenz Grönvik ja arkkipiispan sihteeriksi diakoni Kimmo Kallinen.

Tarkkailijoina neuvotteluissa olivat isä Martti Voutilainen katolisesta kirkosta Suomessa ja pääsihteeriksi Jan Edström (Finlands Svenska Baptistmission) Suomen ekumeenisesta neuvostosta.

Neuvottelujen avajaisissa puhuivat piispa Ambrosius ja piispa Voitto Huotari. Piispa Ambrosius korosti omassa puheessaan, että nyt käytävä teologinen dialogi liikkuu erityisen otollisessa maaperässä. Kirkot ovat eläneet Suomessa pitkään rinnakkain samassa maassa ja niillä on molemmilla yhteinen kieli ja kulttuurimiljö, vaikka opilliset ja liturgiset traditiot ovatkin hyvin erilaisia. Piispa Ambrosius esitteli myös lyhyesti ortodoksisen kirkon käymiä kansainvälisiä oppikeskusteluja. Kristikunnan ykseyttä haavoittavan jakautuneisuuden korjaaminen tulee olla kaikkien kirkkojen yhteinen pyrkimys. Piispa Ambrosius toivoi, että tätä dialogia voitaisiin kutsua "rakkauden ja totuuden dialogiksi".

Piispa Voitto Huotari korosti avajaissanoissaan, että ortodoksinen ja luterilainen kirkko ovat kumpikin osa omaa kansainvälistä kirkkoperhettä. Kirkot haluavat Suomessa omalta osaltaan edistää ekumeniaa. Ne ovat osoittaneet toisilleen huomattavaa myönteistä arvionantoa, mikä kertoo vakavasta suhtautumisesta ekumeniaan ja etenemisen halusta. Dialogissa kirkkoilla on jälleen mahdollisuus tutustua ja oppia ymmärtämään toistensa jumalanpalveluselämää. Yhteinen kiinnostuksen kohde on myös suomalaisen

yhteiskunnan luomat toimintaedellytykset kirkkojen elämälle. Siksi uskonnonvapautta koskevien lainsäädännön uudistusten pohtiminen tässäkin yhteydessä on erityisen tärkeää.

Neuvottelujen aikana valtuuskunnat osallistuivat vesperiin Iisalmen ev.lut. kirkossa ja ortodoksiseen aamupalvelukseen Iisalmen ortodoksisessa kirkossa. Kokouksen aikana kirkkoherra Olavi Merras esitteli kansainvälisen luterilais-ortodoksisen dialogin työskentelyä ja keskustelujen nykyistä vaihetta.

Neuvottelujen käsiteltävänä oli kaksi aihetta. Ensimmäinen oli "Uskonnonvapaus perusoikeutena Suomessa", josta esitelmöivät seurakuntalehtori Juhani Räsänen ja piispa Voitto Huotari. Toisena aiheena oli "Inkarnaatio kirkkojemme liturgisessa perinteessä". Tästä aiheesta kuultiin yliassistentti Jarmo Hakkaraisen ja teologian tohtori Hannu T. Kamppurin esitelmät.

Uskonnonvapaus perusoikeutena Suomessa

Ensimmäistä teemaa käsiteltäessä todettiin, että kysymys uskonnonvapaudesta ja ihmisoikeuksista oleellisesti liittyy ihmiskäsitykseen. Kokous toivoi keskustelua ihmiskäsityksestä ja perusarvoista perusoikeusuudistuksen yhteydessä.

Perusoikeuskomitean määritelmää uskonnon ja vakaumuksen vapaudesta käsiteltiin laajasti. Yhteisesti todettiin, että perusoikeuskomitean esitys korostaa liiaksi negatiivista uskonnonvapautta, vapautta uskonnosta. Pääpainon pitäisi olla oikeudessa harjoittaa uskontoa eli myönteisessä uskonnonvapaudessa. Suomen vuonna 1990 ratifioima Euroopan ihmisoikeussopimus korostaa oikeutta uskonnon harjoittamiseen:

1. Jokaisella on oikeus ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen. Tämä oikeus sisältää oikeuden vaihtaa uskontoa tai uskoa ja vapauden tunnustaa uskontoaan tai uskoaan joko yksin tai yhdessä muiden kanssa julkisesti tai yksityisesti jumalanpalveluksissa, opettamalla, hartaudenharjoituksissa tai uskonnollisin menoin.

2. Henkilön vapaudelle tunnustaa uskontoaan tai uskoaan voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa yleisen turvallisuuden vuoksi, yleisen järjestyksen, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. (9. artikla)

Mainittuun sopimukseen liittyen kokous korosti, että uskonnonvapaus ei koske vain ihmistä yksilönä vaan myös kirkkoja ja muita uskonnollisia ryhmiä yhteisinä. Myös tämän näkökohdan tulisi ilmetä suomalaisessa perusoikeuksia koskevassa lainsäädännössä.

Kokous piti myönteisenä perusoikeuskomitean esitystä, jonka mukaan perustuslaissa turvattaisiin oikeus uskonnon tai vakaumuksen opetukseen. Lasten ja heidän vanhempiensa positiiviset oikeudet uskontoon saavat näin selkeän ja

korostetun aseman.

Rikoslain uudistuksessa uskonrauhaa koskevia säännöksiä tulisi täydentää niin, että pyhien arvojen loukkaamisen määrittelyssä olisi lähtökohtana se, mitä uskonnollinen yhteisö itse pitää tunnustuksensa mukaan pyhänä. Lähtökohtana ei voi olla yksinomaan yksilön uskonnollisten tunteiden suojeleminen.

Inkarnaatio kirkkojemme liturgisessa perinteessä

Toista teemaa käsiteltäessä todettiin, että Kristuksen lihaksitulo avaa todellisuuteen kokonaan uuden, koko luomakuntaa käsittävän näkökulman, jota liturgia ilmentää. Niin ortodoksisen kirkon liturgiset veisut ja jumalanpalvelustekstit (erityisesti ne, jotka liittyvät Kristuksen syntymään) kuin myös luterilaisen kirkon adventti- ja jouluaajan virret ja jumalanpalvelustekstit ilmaisevat inkarnaation merkityksen koko pelastushistoriassa. Lisäksi korostettiin, että molempien kirkkojen jumalanpalveluselämä ilmaisee kirkkojen oppia.

Inkarnaation lähtökohtana on filantropia, Jumalan rakkaus ihmistä kohtaan. Kristuksen syntymäjuhlan ja sen sanoman ymmärtämisessä molemmat kirkot korostavat juuri inkarnaatiota. Kristuksen syntymäjuhlaa edeltää molemmissa kirkoissa valmistautumisaika (adventti/paasto). Siinä on läsnä myös eskatologinen, Kristuksen toisen tulemisen korostus. Näin ollen joulun sanoma ja inkarnaatio liittyvät erottamattomasti pelastushistorian kokonaissanomaan. Tätä myös kirkkojen liturgiset perinteet ilmentävät.

Molempien kirkkojen opetuksessa on keskeinen sija Kristuksen persoonan todellisella jumaluudella ja todellisella ihmisyydellä. Kristuksen lihaksitulemisessa näkyy myös koko luomakunnan arvo. Tästä on seurauksia kirkkojen sosiaali-eettiselle ajattelulle ja toiminnalle, jotka koskevat aikamme ekologisia, taloudellisia ja sosiaalisia kysymyksiä.

Alustavasti päätettiin, että neuvotteluja jatketaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isännyydessä 18.-19.9.1995. Teemoiksi sovittiin "Työ, työttömyys ja ihmisarvo" sekä "Yleinen pappeus".

Iisalmi 21.9.1993